

Keld Risgård Mortensen

Vokalarrangement

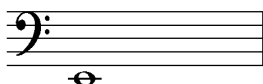
Indholdsfortegnelse

Trin 1	Grundflydestemme	side 2
Trin 2	Bevægelig flydestemme	side 4
Trin 3	Basstemmen	side 5
Trin 4	Medstemme + forsinket terts	side 9
Trin 5	"Fylde-huller-ud" + imitation	side 12
Trin 6	Dsus4 og dim-akkord	side 16
	Diverse stemmeføringsregler	side 19
	Mønstereksempel	side 21

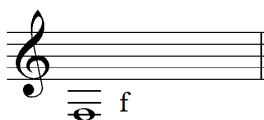
Kompendiets formål : lær at lave et 3-stemmig vokalarrangement for SAB

Trin 1 Grundflydestemme

- Basstemmen tager grundtonen i akkorden
- Basstemmens laveste tone :

- Altstemmen tager så vidt som muligt den ledige tone i akkorden.
- Husk at ved Dominant-akkorden er der en ekstra tone at arbejde med – nemlig septimen.
- Ved Subdominantakkorden er der også en ekstra tone at arbejde med : seksten
- Altstemmen skal være under melodien hele vejen igennem satsen.
- Altstemmens dybeste tone :

- Afstanden mellem melodi og altstemme må højest være en oktav.
- Begge stemmer forsynes med tekst, idet der dels bruges centrale dele fra meloditeksten og dels tages hensyn til prosodi. Det vil sige at sprogets naturlige betoning (=prosodi) skal følges. Se eksemplet nedenfor:

2/4 Korrekt prosodi :

Sov på min arm

2/4 Forkert prosodi :

Sov på min arm

Eksempel

Chords: F, B \flat , C 7 , F

Vocal: Se min kjo - le den er rød som ro - sen

Alto: Se min kjo - - le

Bass: Se min kjo - - le

Opgave 1: Tilføj alt og bas som flydestemmer med egen tekst

Chords: A, C \sharp m, D, A

Vocal: Puff hvor kan man fin - de dra - ger som dig.

Alto: - - - -

Bass: - - - -

Opgave 2: Tilføj alt og bas som flydestemmer med egen tekst

Chords: F, C 7 , F, C 7 , F

Vocal: Lil - le Li - se, lil - le Li - se fik en kjo - le rød.

Alto: - - - -

Bass: - - - -

Trin 2 Bevægelig flydestemme

For at undgå for lange spring eller for at skabe mere melodisk flow kan altstemmen bevæge sig henimod næste akkord enten trinvist fra den ene akkord til den næste, eller den kan gå via en akkordtone fra denne akkord til den næste:

Eksempel

Have you seen the old man in the closed down - mar - ket,

Have you seen the old - - man -

5 Have you seen the old man

kick - ing in the pa - pers in his worn out shoes - .

- in - his - worn out shoes - .

in his worn out shoes.

Opgave 3: Kvinde Min: Tilføj altstemme som bevægelig flydestemme samt grundtonebas – begge med samme tekst, som i eksemplet ovenfor.

Dm A Dm A

Kvin-de min jeg el - sker dig - og jeg ved, du el - sker mig - og

Dm Bb C G

hvad der så end sker - åh, lad det ske - for jeg er din -

Trin 3 Basstemmen

- Basstemmen er primært bærer af grundtonen i akkorden
- Bassen skal altid have grundtonen ved start- og slutakkord
- Skift bastone ved akkordskift - naturligvis
- Bassen kan varieres på flere måder:

Variation 1. Smpel grundtonebas der blot følger akkorderne, men dog med egen tekst :

D Em⁷ A⁷ D

Hvor-dan skal jeg vi - de, om du hol - der af mig el - ler ej,

5 H⁷ Em⁷ A⁷ D

Hol - - der du af

når du al - drig si - ger, at du el - sker mig?

mig, el - - sker du mig?

Variation 2. Rytmisk variation af grundtonen. Teksten følger meloditeksten.

D Em⁷ A⁷

Hvor - dan skal jeg vi - de, om du hol - der

Hvor - dan skal jeg vi - de om du hol - der

4 D H⁷ Em⁷ A⁷ D

af mig el - ler ej, når du al - drig si - ger, at du el - sker mig?

af mig el - ler ej, når du al - drig si - ger at du el - sker mig?

Variation 3. Brug af tertsbas og selvstændig tekst.

- To til fire tertsbas-akkorder er passende
- Undgå to tertsbas-akkorder efter hinanden

D Em⁷ A⁷/C[#] D

 Hvor-dan skal jeg vi - de, om du hol - der af mig el - ler ej,
 Hvor- dan skal jeg vi - de om

5 H7/d[#] Em⁷ A⁷ D

 når du al - drig si - ger, at du el - sker mig?
 du el - - sker mig?

Opgave 4: Tilføj basstemme med tekst og med brug af tertsbas. Tilføj altstemmen som almindelig flydestemme.

G D⁷ G D⁷ G C D

 O - le sad på en knold og sang tra - la - la - la la la la la la la.

Variation 4. Vippebas og gennemgangsbas.

- Brug fortrinsvis trinvis bevægelse når to akkorder skal forbindes
- Undgå at bruge treklangsbyrtninger

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of two systems, each with a treble and bass staff. Chord symbols are placed above the treble staff: D, Em⁷, A⁷, and D in the first system; H⁷, Em⁷, A⁷, and D in the second system. The lyrics are written below the bass staff.

System 1:

Treble staff: D, Em⁷, A⁷, D

Bass staff: Hvor-dan skal jeg vi - de, om du hol - der af mig el - ler ej,

System 2:

Treble staff: H⁷, Em⁷, A⁷, D

Bass staff: når du al - drig si - ger, at du el - sker mig?

5

når - du si - ger om du el - sker mig?

Opgave 5: Tilføj basstemme med brug af vippebas og gennemgangsbas. Tilføj altstemmen som almindelig flydestemme.

F Dm Gm

In Dub - in's fair ci - ty, where girls are so

5 C⁷ F D⁷ G⁷ C

ret - ty, I first set my eyes on sweet Mol - ly Ma - lone.

Trin 4 Medstemme

- Altstemmen kan optræde som medstemme, dvs at den følger melodistemmen rytmisk og tekstmæssigt.
- Medstemmen tager i princippet udgangspunkt i undertertsen.

Eksempel

D A⁷ D

Go nu nat og gå nu li - ge hjem..

- Dette princip holder dog langt fra altid, da der kan opstå såkaldte **idiottertsen**, dvs når undertertsen ved akkordstart ikke passer til den givne akkord:

Eksempel

F C⁷ F C⁷ F

Lil - le Li - se, lil - le Li - se fik en kjo - le rød

Idiottert Idiottert Idiottert

- Idiottertser kan bl.a. undgås således:
 - a) Brug undersekst – som er tertsens omvendingsinterval:

Eksempel

F C⁷ F C⁷ F

Lil - le Li - se, lil - le Li - se fik en kjo - le rød

- b) Mest almindeligt er brug af en blanding af underterts og undersekst :

Eksempel

G G D⁷ G

Det var en lør - dag af - ten jeg sad og ven - ted her.

Opgave 6. Tilføj altstemme som medstemme og basstemme som flydestemme.

F C⁷ F A⁷ Dm A⁷ Dm

Det løv-fald som vi kom så alt for nær, be-drog os med de ting vi hav-de kær. Den

8 Gm C⁷ F B^b C F Gm C⁷ F

stren-ge hvi-de sol, en slø-ret regn et gult for-un-drings-smil i Ny-rup Hegn.

Forsinket underterts

– eller indførelse af forudholdstoner - kan bruges som variation af den rene tertsbevægelse.

- Det bruges når melodien har tonegentagelser eller $\frac{1}{2}$ -noder.
- Bruges primært når melodien ligger på tertsen (evt. kvinten) i akkorden
- Forsinket underterts giver en dissonans ved forudholdstonen, som derefter altid opløses en sekund nedad.

Her et eksempel først med rene – almindelige – tertser:

G D G C D G

Nu har vi alt - så jul i - gen det la'r sig ik - ke skjue - le

Nu har vi alt - så jul i - gen - .

Her et eksempel med – rigeligt mange – forudhold og forsinkede tertser:

G D G C D G

Nu har vi alt - så jul i - gen det la'r sig ik - ke skju - le

Nu har vi alt - så jul i - gen - .

Her med lidt færre forudholdstoner:

D hm Em A7

Se, hvil - ken mor - gen - stund

Opgave 7. Tilføj altstemme med brug af forsinket tert.

C F C C F E7 Am D7 G D7 G

We shall o - ver come - , we shall o - ver - come some day - .

Trin 5 "Fylde huller ud"

- Hvis melodien hviler undervejs er der mulighed for at lade enten altstemmen eller basstemmen stikke hovedet frem med udfyldninger.
- Altstemmen/basstemmens udfyldning tager som hovedregel altid udgangspunkt i den manglende tone i akkorden

Eksempel

G C D⁷ G
 Og jeg drøm - te om at - ten sva - ner i nat og så -
 Og jeg drøm - te om at - ten
 Drøm - te om at - ten
 5 C A/cis D⁷ D⁷ G
 mænd og - så lidt om dig - , og du bad
 sva - ner og - så lidt om dig og du bad
 sva - ner i nat, og - så lidt - om - dig

Eksempel. At fylde huller ud kan også have karakter af imitation (se nedenfor):

F am B^b am gm⁷ F

I see trees of green, red-ro-ses too, I see them bloom

I see trees of green red-ro-ses too I see them

I see trees of green red

5 A⁷sus⁴ A⁷ dm D^b

for me and you - and I think to my self - -

bloom for me and you oh what a

ro - - ses too oh what a

7 gm⁷ C⁷ am dm gm⁷ C⁷

- what a won-der-ful world - - - I see

won - der oh what a won - der-ful world

won - der, won - der - ful world

En variant af "fylde-huller-ud" er **imitation** : Her "efterligner" enten altstemmen eller/og basstemmen melodien. Der vil sjældent være tale om en præcis melodisk imitation, men i hvert fald om en rytmisk imitation.

Eksempel

A D hm
 Du kom med alt det der var dig og spræng - te hver en spær-ret
 Du kom med alt det der var dig og
 Du kom med alt det der var dig og - spræng - te hver en spær-ret

5 E D A H E
 vej og hvil - ket for - år blev det!
 spræng - te hver en spær-ret vej.
 vej og hvil - ket for - år blev - det

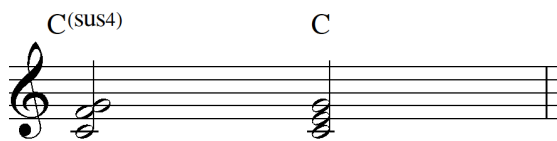
Opgave 7. Tilføj imiterende altstemme

D A/C# hm /A
 Would you know my name - ,
 Would you know my
 3 G D/A A D
 if I saw you in hea - ven, would it be
 name, if I saw you in hea - ven

Trin 6 Dsus4 og dim-akkord

Dsus4

En akkord hvor tertsen er **erstattet** af en kvart kaldes en **sus4**-akkord. Kvarten opløses nedad til samme akkords terts:

Sus4-akkorden er en dominant-akkord og bruges typisk ved en periodeslutning og/eller i sangens slutkadence.

Eksempel

B \flat C⁷ F Dm⁷ B \flat Gm⁷ C(sus4) F

When will they e-ver learn-, when will they ev - er learn?

When will teh y ev-er learn-. when will teh y ev - er learn?

Opgave 8. Færdiggør altstemmen

F Gm Dm Bb F C(sus4) C F

look-ing to my God's right hand, when the stars be-gin to fall.

Look-ing to my God's right hand, when - the - stars be-gin to fall.

Detailed description: A musical score in 4/4 time with a key signature of one flat (Bb). It consists of three staves. The top staff is the vocal line with lyrics 'look-ing to my God's right hand, when the stars be-gin to fall.' The middle staff is a piano accompaniment. The bottom staff is a bass line. Chord symbols are written above the vocal line: F, Gm, Dm, Bb, F, C(sus4), C, and F. The lyrics are written below the vocal line and the bass line.

Dim-akkord

En 3-klang kan optræde i 4 forskellige versioner :

C Cm C° (Cdim 7) C+

dur mol formindstet forstørret

Detailed description: A musical score in 4/4 time showing four triads on a single staff. The first triad is C (dur), the second is Cm (mol), the third is C° (Cdim 7) (formindstet), and the fourth is C+ (forstørret). The notes are written in a simplified manner, showing the root and the other two notes of the triad.

Ved at lægge en terts ovenpå 3-klangen får man en 4-klang. Her er de 4 mest almindelige:

C⁷ C^{maj7} C^{m7} C^{o7}

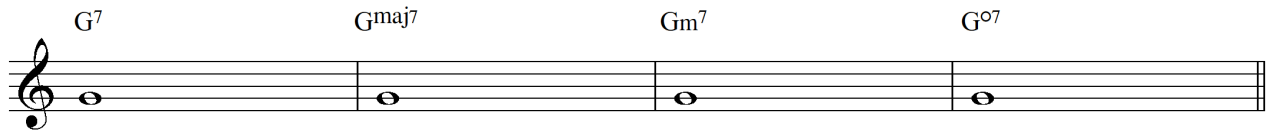
Detailed description: A musical score in 4/4 time showing four 4-note chords on a single staff. The first chord is C⁷, the second is C^{maj7}, the third is C^{m7}, and the fourth is C^{o7}. The notes are written in a simplified manner, showing the root and the other three notes of the chord.

Dim7 akkorden er kendetegnet ved at være opbygget af små tertser. For at undgå dobbeltfortegn noteres dim7-akkorden i praksis ofte som en formindsket 3-klang med stor sekst. Men du må notere den som du finder det mest praktisk.

9 C^{o7} C^{m7(b5)}

Detailed description: A musical score in 4/4 time showing two 4-note chords on a single staff. The first chord is C^{o7} (diminished 7th chord) and the second is C^{m7(b5)} (half-diminished 7th chord). The notes are written in a simplified manner, showing the root and the other three notes of the chord.

Opgave 8. Udskriv de følgende 4-klange :

OBS – I 3 stemmig vokalsats er man nødt til at vælge én af de 4 toner fra. Alle 4 toner er lige ”gode” .

Eksempel

Chords: A, E7, A, F#°7, Am/E

Lyrics: Jeg spi-ser os - te - mad. Li - vet er ik - ke det

Chords: B/D#, Em, A, G/B, A/C#, D

Lyrics: Li - vet er ik - ke det vær - ste man vær - te man har og om lidt er kaf - ken klar.

Lyrics: har og om lidt er kaf - fen klar.

Opgave 9. Dim-akkord

swing

Dm7 Am7

I see friends shakin' hands - ³ say - ing

3 Dm7 Am7 Dm7 F#° Gm7 C7

how do you do! They're real - ly say - in' I love you

Diverse stemmeføringsregler mm.

- Grundprincippet ved akkordstart : Alle 3 akkordtoner er repræsenteret
- Tertsen skal så vidt som overhovedet muligt være tilstede ved akkordstart, dog må der ikke optræde dobbeltterter
- Ved D7 (dominant-septimakkord) kan tertsen dog erstattes af septimen.
- Ved start-og slutakkord altid grundtone i bassen
- Stemmekryds er forbudt dvs. at altstemmen ikke må ligge **over** melodistemmen
- Hvis melodien starter med optakt er der umiddelbart 2 muligheder :
 - 1) Alle stemmer som melodistemmen
 - 2) Lad alt-og basstemme starte på første hele takt som flydestemmer
- Parallelle oktaver er **forbudte !**

Eksempel

Chords: C, Em, F, C

Lyrics:

Puff hvor man man fin - de dra - ger som dig

Puff hvor kan man fin - de dra - ger som dig

Hvor kan man fin - de dra - ger som dig

The musical score is written for three voices (Soprano, Alto, and Bass) in 4/4 time. The key signature is C major. The lyrics are: 'Puff hvor man man fin - de dra - ger som dig' for the first two parts, and 'Hvor kan man fin - de dra - ger som dig' for the third part. The chords are C, Em, F, and C. The score includes a repeat sign after the word 'de' in the second part.

Mønstereksempel

Atten svaner

vokalarrangement

arr. Keld Risgård Mortensen

G C D⁷ G C A/cis

Og jeg drøm-te om at - ten sva-ner i nat og så mænd og - så lidt om

Og jeg drøm - te om - at - ten sva - ner,

Drøm - te om at - ten sva - ner - i

7 D⁷ D⁷ G C H⁷ em C

dig - , og du bad mig om at - ten kys i min drøm, og du gad ik - ke

sva-ner i nat og du bad mig om at - ten kys i min drøm og du

nat, bad mig om at - ten - kys i min drøm og du gad ik - ke

14 D⁷ G am D⁷ G E⁷

si - ge nej - Min ven - lad mig vi - de - om

gad ik - ke si-ge nej, lad mig vi - de, min ven - lad mig vi - de kun - ne

si - ge. Lad mig vi - de om du kun - ne

21 am/c am⁷ Dsus⁴ D G C

du kun - ne li - de, hvis jeg ba - re var våg - net da jeg

vi - de, om du kun - ne li - de, hvis jeg ba - re var våg - net da jeg

vi - de, om du kun - ne vi - de, hvis jeg ba - re var våg - net da jeg

2

27 H⁷ em C D⁷

drøm-te du kom, så du in - tet fik bedt mig om

drøm-te du kom, så du in - tet fik bedt mig om.

drøm-te du kom, så du in - tet fik bedt mig om - .